

Saksnr: 2020/36934-4
Saksbehandlar: Gudrun Kristin Fatland

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Vestlandsrådet		10.09.2020

Saksdokument vedr. prosjekt - Tiltak mot marin forsøpling.

Forslag til vedtak

1. Vestlandsrådet godkjenner årsrapport 2019 for prosjektet «Tiltak mot marin forsøpling».
2. Vestlandsrådet godkjenner sluttrapport for prosjektet «Tiltak mot marin forsøpling».
3. Vestlandsrådet stiller seg bak strategi for marin forsøpling: «Ein plastfri fylkeskommune, ein plaststrategi for Vestlandet».
4. Vestlandsrådet ber om at denne strategien vart oversendt til fylkeskommunal handsaming, blir fylgt opp og implementert i medlemsfylka.
5. Vestlandsrådet legg til grunn at arbeidet med tiltak mot marin forsøpling vert vurdert vidareført i eit samarbeid mellom medlemsfylka, som ei felles koordinert satsing for heile Vestlandet. Fylkeskommunane avklare roller, mål og finansiering av ein eventuell vidareføring. Vestlandsrådet ber Vestland fylkeskommune ta initiativ til eit eventuelt vidare samarbeid om prosjektet tiltak mot marin forsøpling

Samandrag

I oktober 2017 vedtok Vestlandsrådet å ta ei leiande koordinatrorolle innan marin forsøpling langs vestlandskysten. Det vart derfor oppretta ei administrativ arbeidsgruppe med representantar frå dei fire fylkeskommunane, og ein prosjektleiar vart tilsett. Det har vore arbeid for å fremje problemet med marin forsøpling i ulike fora, og spesielt prosjektleiar har fungert som eit koordinerande ledd mellom offentlege instansar, forvaltning, friluftsråd, forskingsmiljø, interesseorganisasjonar, bedrifter og frivillige i regionen i fleire samanhengar. Prosjektet har også vore ein viktig initiativtakar for fleire tverrfaglege prosjekt. Konkret har prosjektet «Tiltak mot marin forsøpling» eksempelvis så langt fått inn 4,8 millionar kroner i eksterne midlar via samarbeidspartnarar som Bergen og omland friluftsråd (BOF), og NORCE.

Det siste året har prosjektet utarbeidd ein eigen plaststrategi for Vestlandsrådet, der det vert lagt vekt på at fylkeskommunane på Vestlandet skal ha så lavt plastavtrykk som mogleg. Ved å ta grep i eigen organisasjon kan fylkeskommunane bidra til at nullvisjonen om tilførsel av plast til havet vert nådd. Plaststrategien er forankra i berekraftsmåla til FN.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Vedlegg

- 1 Årsrapport 2019. Prosjekt - tiltak mot marin forsøpling
- 2 Sluttrapport. Prosjekt - Tiltak mot marin forsøpling.
- 3 Ein plastfri fylkeskommune, ein plaststrategi for Vestlandet

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Den 25. oktober 2017 vedtok Vestlandsrådet å ta ei leiande koordinatorrolle innan marin forsøpling langs vestlandskysten. Vestlandsrådet ville i tillegg medverke til å setje temaet på den politiske dagsordenen for å sikra naudsynte prioriteringar og ressursar til arbeidet nasjonalt, samt medverka til at temaet vert følgd opp i internasjonale fora som til dømes Nordsjøkommisjonen/CPMR.

I VR-sak 06/18 vart innsatsområda; strandsonerydding, rydding av sjø- og havbotnen og førebyggjande arbeid peika ut som dei satsingar som det var ønska å jobbe vidare med. Det vart samtidig sett av 400 000 kroner til ein 50 prosent stillingsressurs som prosjektleiar, og sidan 1. november 2018 har prosjektet vore leia av prosjektleiar Gudrun Kristin Fatland. Stillinga har vore knytt til administrasjonen i tidlegare Hordaland fylkeskommune. Prosjektleiar jobbar i lag med ei arbeidsgruppe med representant frå kvar fylkeskommune:

- Rolf Årdal, Vestland fylkeskommune, tidlegare Sogn og Fjordane fylkeskommune.
- Thorsten Gøtterup, Rogaland fylkeskommune.
- Lisbeth Nervik, Møre og Romsdal fylkeskommune.
- Sveinung Klyve, Vestland fylkeskommune, tidlegare Hordaland fylkeskommune.

I Vestlandsrådet sitt møte 15.02.2019 løyvde Vestlandsrådet 600 000 kroner til vidareføring av prosjektleiarressurs i 100 prosent stilling ut 2019. Av ulike grunnar vart ikkje desse midlane brukt opp i 2019, og Vestland fylkeskommune forlenga derfor kontrakt med prosjektleiar ut mai 2020.

Ei viktig oppgåve for prosjektleiar det siste året har vore å utarbeide ein plaststrategi i lag med prosjektgruppa. Strategien har fått namnet: «Ein plastfri fylkeskommune, ein plaststrategi for Vestlandet». Prosjektleiar har også hatt ansvar for å planlegge det årlege koordineringsmøte om marin forsøpling i regi av Vestlandsrådet. I 2020 er det tredje gong det vert arrangert eit slikt koordineringsmøte, og møte var opphavelag planlagt til 31.mars med ein arbeidsverkstad 1 .april i Stavanger. Koronasituasjonen har derimot gjort at koordineringsmøte blei arrangert digitalt. Koordineringsmøte er eit samarbeidsprosjekt mellom Vestlandsrådet, Fylkesmannen i Rogaland, Fylkesmannen i Vestland, Fylkesmannen i Møre og Romsdal, og Senter for oljevern og marint miljø.

Årsrapport for prosjektet «Tiltak mot marin forsøpling» 2019

Prosjektets rapport sjåast i heilheit mot hovudmåla i prosjektet: HA1 – HA4 med sin handlingsplan som var satt i 2018:

- HA 1: Utvikle friluftsråda si rolle og funksjon.
- HA 2: Kartlegge dagens kunnskapsgrunnlag og etablere pilotprosjekt.
- HA 3: Utvikle kunnskapsgrunnlag og informasjonsarbeid.
- HA 4: Prosjektleiing, koordinering, rapportering.

Vidare rapporterer prosjektet på handlingsplan for 2019 som er knytt opp mot satsingsområda: Strandrydding, rydding på havbotn, førebygging av marin forsøpling. Årsrapport 2019 ligg som vedlegg til saka.

Sluttrapport for prosjektet «Tiltak mot marin forsøpling»

Sluttrapporten oppsummerar prosjektet og referer såleis til godkjent årsrapport for 2018, og for vedlagt årsrapport for 2019, samt plaststrategien som er utarbeida i prosjektet. Sluttrapporten belysar blant anna til mål, resultat, økonomi, usikkerheit og vidare politisk arbeid med blant anna ansvars plassering av opprydding av det må eigarlause marine avfallet må plasserast. Samt langsiktig og føreseieleg finansiering av profesjonell opprydding av eigarlaust marint avfall, og handtering av avfall, og referer til vidare til Plaststrategien for andre fylkeskommunale tiltak.

Plaststrategien; «Ein plastfri fylkeskommune, ein plaststrategi for Vestlandet»

Plaststrategien er laga som eit retningsgjevande strategidokument for fylkeskommunane som er knytt til Vestlandsrådet. Fylkeskommunane må derfor gjere egne vedtak i kva grad dei vil implementere plaststrategien i eigen organisasjon. Det er ved implementering av strategi, og ved å ta strategien i bruk at vi saman kan lage eit så lågt plastavtrykk i miljøet som mogleg. Plaststrategien; «Ein plastfri fylkeskommune, ein plaststrategi for Vestlandet ligg som vedlegg 2 i saka.

Det er gjennomført fleire prosjektmøter med prosjektleiar og arbeidsgruppa i Vestlandsrådet der plaststrategien har stått på agendaen. Det er også gjennomført ei rekke dialogmøte med representantar frå ulike avdelingar i fylkeskommunane. Intervju og spørjeskjema knytt til utarbeiding av plaststrategien er også sendt ut til eit utval basert på innspel frå arbeidsgruppa.

Vidare arbeid med marin forsøpling

Vestlandsrådet gjorde følgjande vedtak i VR-sak 30/19 den 27.11.2019:

Vestlandsrådet er positiv til forlenging av prosjektet "Tiltak mot marin forsøpling".

Vidare løyvingar vert tekne opp i budsjettet for 2020.

Vestlandsrådet ber om ei ny sak til møtet i februar, der mellom anna rollefordelinga i prosjektet vert teke opp.

I samarbeidsavtalen for Vestlandsrådet står det vidare at enkeltprosjekt i hovudsak skal gjennomførast i eit samarbeid mellom to eller fleire av medlemsfylka i Vestlandsrådet. Arbeidsgruppa og prosjektleiar for prosjektet "Tiltak for marin forsøpling" er derfor utfordra på å vurdere korleis arbeidet med marin forsøpling kan vidareførast på tvers av fylka.

Behovet for å prioritere marin forsøpling er aukande, sjølv om analyser viser at jamleg rydding av strender gir mindre marint avfall i Noreg, med ein forståeleg om at ein og ryddar bort mykje eldre akkumulert plast frå strendene. Å rydde strender til evig tid er derimot ikkje løysinga på problemet, og det er framleis mange utfordringar som må løysast for å få bukt med avfallsproblema i havet. Marin forsøpling må også sjåast i samanheng med klimaendringar i form av auka ekstremvêr, flaum og høgare havnivå som kan auke risikoen for tilførsel av søppel frå land.

I 2018 blei Senter for Oljevern og Marint Miljø (SOMM) etablert, og fylkesmannen fekk i oppdrag frå Miljødirektoratet å koordinere arbeidet med marin forsøpling. Det er også Miljødirektoratet som forvaltar tilskota til tiltak mot marin forsøpling frå staten. Ønsket til Vestlandsrådet om å bli ein pilot for koordinering av tiltak mot marin forsøpling blei derfor ikkje teke omsyn til.

Sidan fylkesmannen fekk koordineringsansvaret har dei arbeidd med å få oversikt over viktige strandryddingstiltak i fylka, samordna aktørane/frivillige i regionen og utfordra hamneeigarar til å lage avfallsplanar for å hindre søppel på avvegar med meir.

Friluftsråd, organisasjonar, forskning, utviklingsmiljø, offentlege instansar, og næringsliv er viktige aktørar for kunnskap, finansiering og gjennomføring av tiltak mot marin forsøpling i skjergarden langs Vestlandet. Som regional utviklingsaktør kan fylkeskommunane i samarbeid med fylkesmannen spele ei rolle for mobilisering og aktivisering av desse aktørane for å sikre effektive og koordinerte tiltak mot marin forsøpling.

Prosjektet har så langt hatt tett kontakt med mellom anna friluftsråd, næringsliv, offentlege instansar som fylkesmann, kommunar, Kystverket, IUA, SOMM, forskingsmiljø i arbeidet mot marin forsøpling. Dette har også resultert i eksterne midlar til ulike tiltak. Det er eit stort behov for initiativ og ressursar som kan mobilisere og utfordre aktørar til å utvikle og gjennomføre tiltak mot marin forsøpling. Av målbare resultat har prosjektet så langt initiert prosjekt som har fått inn ekstern finansiering, 4.5 millionar til BOF til eit tverrfagleg opprydding, forskning og innovasjon prosjekt på Tysnes kalla «Plastfritt Naturrestat Tysnes». Samt 300 000 til NORCE tilknytt autonom plastgjenkjenning under vatn, der og HI er ein samarbeidspart. Begge prosjekta er finansiert av Handelens Miljøfond, som og ynskjer å finansiere opprydding av 40% av ytre kyst i Norge innan 2023. Prosjektet er i dialog med Handelens Miljøfond knytt til denne pågåande prosessen. Andre initiativ, projektskildringar, søknadar, samarbeid og nettverk har vært en naturlig del av prosjektet berekraftige tiltak mot marin forsøpling utan at dette nødvendigvis er målbart i kroner.

I tillegg har fylkeskommunane eit ansvar for å redusere plastbruken i eigen organisasjon og verksemd og setje marin forsøpling på den politiske dagsorden.

Med grunnlag i dette ser fylkesrådmannen det som aktuelt at medlemsfylka i Vestlandsrådet vurderer å vidareføre prosjektet tiltak mot marin forsøpling i eit samarbeid for felles og koordinert satsing på Vestlandet. Der det og settast av midlar til finansiering av dette.